

5 februari 2025

Uitgave van de Leido Academy, het thema-netwerk voor LevenLang Leren

Versoepelde eisen, maar wordt de opleiding dan ook aangepast?

1 Inleiding

Regelmatig worden we in de gelegenheid gesteld om vragen van lezers of hun collega's te beantwoorden of een mening te geven over een bepaalde ontwikkeling. Dat soort zaken worden vervolgens in de groep gegooid, om te kijken of er adequaat valt te reageren. In sommige gevallen betreft het een onderwerp dat best in z'n algemeenheid kan worden behandeld en dan haalt het – uiteraard anoniem - deze nieuwsbrief. Op die wijze kan iedereen kennis nemen van wat er zoal speelt.

Enige tijd geleden kwam er een signaal binnen over de 'versoepeling' van de eisen die met een havo-diploma aan de toelating tot de technische bacheloropleidingen worden gesteld d.w.z. aan het hebben van een profiel en in voorkomend geval aanvullende vakken. Het komt erop neer dat waar nu nog vaak in de 'Regeling Aanmelding en Toelating hoger onderwijs' een # staat, dus dat er geen toelating mogelijk is of dat het aantal vereiste vakken de vrije ruimte overstijgt (dus in praktische zin ook een blokkade vormend), elk havo-profiel een vorm van toelating garandeert, met alleen nog een aanvullende eis bij het profiel C&M.

Dat hebben we dus bekeken aangezien de versoepelde eisen kennelijk al per 1 september van dit lopende jaar worden gebruikt, maar dat deze in formele zin op dit moment nog nergens zijn te vinden. Logisch, want de aanpassingen per 1 september 2026 worden pas ergens in de komende maanden in het Staatsblad opgenomen. Vraag is dus of dit zo kan en hoe het dan zit?

Inhoud

1.	Inleiding	1
2.	Formele regeling per 1-9-25 en vermelding op websites van hogescholen	1
3.	Versoepeling bekeken en studiesucces	2
4.	Versoepeling laten ingaan	2
5.	Voorbeeld: Windesheim	2
6.	Associate degree en doorstroom naar de Bachelor... en dan...	3
7.	Gevolgen	3
8.	Kortom	3

2 Formele regeling per 1-9-2025 en vermelding op websites van hogescholen

Binnen de sector techniek (andere sectoren hebben we niet geanalyseerd) heeft men landelijk besloten om de toelatingseisen fors anders in elkaar te gaan steken. Neem bijv. 'Elektrotechniek':

- In de regeling die per 1-9-2025 ingaat, volgens de publicatie in de Staatscourant van 1-8-2024, geldt voor het profiel N&T verder geen eis, voor N&G wel nl. 'nat of nlt of o&o' en staat er een # bij de profielen E&M en C&M, dus met die blokkade. Deze eisen zouden – zonder aanpassingen - gelden voor degenen die zich voor het studiejaar 2025-2026 en later aanmelden.
- Op veel van de websites van de hogescholen die de opleiding 'Elektrotechniek' aanbieden – (nog) niet allemaal – staat echter dat iedereen met een van de profielen toelaatbaar is. Dat is dus nu al het geval, per 1-9-2025. Alleen moet bij C&M een van de vakken wiA en wiB worden gekozen.

Zoals reeds gesteld zullen deze aanpassingen ook wel in dit studiejaar in de Staatscourant gaan worden opgenomen maar dan gelden ze pas voor degenen die vanaf 2026 deze en andere techniekopleidingen willen gaan doen. Dat is de formele regeling, binnen de afspraken die door OCW met de VH en UNL zijn gemaakt. Tenminste, we nemen aan dat het nog steeds zo is.

3 Versoepeling bekeken en studentsucces

Het lijkt erop – nou ja, het is zo – dat veel van de betrokken hogescholen deze publicatie niet afwachten en nu al naar de a.s. studenten communiceren dat ze meteen van de versoepelde eisen gebruik mogen maken en niet pas per 1-9-2026. Dat is bovendien nogal een forse aanpassing, van de vermelding met een # naar het gewoon toelaatbaar zijn met E&M en C&M, en met de laatste zijnde welkom met het vak wiA of wiB.

In de vraag die we doorgespeeld kregen stond ook dat de betrokkene denkt dat óf de opleiding tot voor kort veel te strenge eisen stelde óf dat kennelijk de opleiding zodanig is aangepast¹ dat ook de slaagkans voor bezitters van het profiel C&M (en E&M) daarmee minstens even groot zal zijn als wat gebruikelijk is voor de bezitters van N&T en N&G. Dat is wat vorig jaar in de toelichting stond van de publicatie van de Regeling Aanmelding en Toelating Hoger Onderwijs namelijk dat hogescholen de # hebben mogen vervangen door vakken om daarmee de gelijkwaardigheid van de vier profielen zichtbaar te maken. Door helemaal geen vakken te noemen of maar één vereist vak, is dat kennelijk in de ogen van de betrokken hogescholen het geval.

Overigens is er nog wel een opleiding die bij het profiel C&M een # plaatst nl. Bouwkunde. De vragensteller meent niet te kunnen begrijpen waarom dan opleidingen zoals Elektrotechniek zonder allemaal exacte vakken zouden kunnen worden gevolgd. Mogelijk heeft het landelijk opleidings-overleg Bouwkunde zich wat dwars opgesteld, om toch een technisch signaal af te geven.

4 Versoepeling laten ingaan

Dat veel hogescholen de versoepeling een jaar eerder dan gebruikelijk, de formele publicaties volgende, laten ingaan is dus op zich opmerkelijk. We nemen aan dat ze gebruikmaken van de stellingname van OCW dat een versoepeling formeel op het eerste geschikte moment mag ingaan voor de komende cohorten en dat een verzwaring pas een aantal jaren later gebeurt om de leerlingen de gelegenheid te geven het profiel en de vakken te kiezen die dan worden vereist.

Maar is dat wel de bedoeling van de wetgever, dit aldus direct handelen? We nemen aan dat de nieuwe eisen bij OCW zijn ingediend en dan men ze daar heeft geaccepteerd. Dat leidt tot een vermelding in de Staatscourant. Echter, de huidige eisen zullen in de afgelopen paar jaren duidelijk zijn gecommuniceerd en de a.s. studenten hebben daarmee rekening gehouden.

Dus mag dit wel, invoeren zonder een formele goedkeuring en daarmee samenhangende publicaties? Sommige hogescholen nemen het zekere voor het onzekere en houden de huidige eisen aan. Kortom, er zijn aldus verschillen te constateren in de regionale verzorgingsgebieden van hogescholen. Dat is toch ook weer niet de bedoeling, lijkt ons.

5 Voorbeeld: Windesheim

Hogeschool Windesheim is altijd heel duidelijk in het streven naar openheid als het gaat om meer flexibiliteit en het zorgen voor studeerbare leerroutes. Dat zagen we al bij het studeren per studie-punt en het gaan gebruiken van een doorstroomnorm in de propedeuse (bij een minimum aantal studiepunten gewoon doorgaan met een speciale begeleiding in jaar 2, met een eigen leerplan – een vorm die Avans recent ook heeft besloten te gaan hanteren, dus die aanpak zal wel snel navolging krijgen). We vonden deze tekst op de website van Windesheim bij Elektrotechniek:

Met een havodiploma ben je met de volgende profielen toelaatbaar:

- Cultuur en Maatschappij (CM) met wiskunde A of wiskunde B
- Economie en Maatschappij (EM)
- Natuur en Gezondheid (NG)
- Natuur en Techniek (NT)

Goede voorbereiding

Bij Elektrotechniek zijn wiskunde B, natuurkunde, Nederlands en Engels belangrijk voor een succesvolle studie. Heb je deze vakken niet op havo-eindexamenniveau afgerond of heb je hier moeite mee? Zorg dan dat je deze kennis op tijd bijspijkt, bijvoorbeeld met bijles of oefenmateriaal zoals wiskundeacademie.nl. Zo vergroot je je kans op succes.

¹ De aanpassing kan zijn dat binnen de opleiding specifieke afstudeerroutes worden opgenomen die nadrukkelijk zijn afgestemd op E&M en C&M. Maar we hebben daarover geen directe informatie kunnen vinden.

De nieuwe eisen zijn dus duidelijk. Maar er wordt een aanrader vermeld voor een goede voorbereiding op deze technische opleiding, en dan maar liefst voor vier vakken incl. wiB (een lastig vak binnen C&M) en natuurkunde. Uit de verdere tekst blijkt dat men verwacht dat a.s. studenten zelfstandig een en ander zichzelf eigen moeten gaan maken. Dat is serieuze kost die men voor de kiezen krijgt. De 'wiskundeacademie' werkt met een heleboel instructiefilmpjes en het is de vraag of daarmee het een en ander zonder begeleiding kan worden bijgespijkerd. De HvA biedt, zo staat op haar website, een training aan en dat is toch wat anders.

Het is de vraag of daar waar eerst een # stond, nu met het profiel en zelfstudie daadwerkelijk de kans op succes wordt vergroot of dat het toch een onbegonnen weg is die voor degenen die hun profiel al hebben gekozen en onderweg zijn naar het hbo. Het is geen kleine aanpassing maar juist een hele grote, met veel consequenties voor de ontvangende opleidingen die straks mogelijk met sterk deficiënte studenten te maken kunnen krijgen. Of heeft onze vragensteller gelijk als hij veronderstelt dat de opleiding zelf ook landelijk een make-over heeft gehad?

6 Associate degree en doorstroom naar de Bachelor... en dan...

We hebben ook nog wat gekeken naar de eisen die aan de technische Ad-opleidingen worden gesteld. Nu is de Ad een eigen opleiding en daarbij mag men los van de bacheloropleiding zelf landelijk bepalen wat de toelatingseisen zijn. We hebben nog geen aanpassingen gesignaleerd maar mogelijk komen die nog. De doorstroom met de Ad naar een aanvullend bachelorprogramma zal alleen maar soepeler worden omdat ze bij de Ad strenger zijn – op basis van de huidige gegevens.

7 Gevolgen

Het valt niet te verwachten dat er veel verschuivingen zullen optreden d.w.z. dat er nu ineens allerlei groepen met het profiel E&M of C&M naar de puur technische opleidingen zullen gaan. Misschien op termijn wel voor bepaalde soorten opleidingen bijv. als er ICT of Management in voorkomt. Ook zullen degenen die eigenlijk de Ad zouden willen gaan doen, niet ineens besluiten met deze versoepeling toch maar voor de Bachelor te kiezen.

We mogen aannemen dat de versoepeling is gebaseerd op statistieken. Er kan een dusdanig hoog percentage geslaagden zijn met de technische profielen dat uit de resultaten blijkt dat de vereiste en gewenste vakken voor een deel niet nodig zijn. Ook nemen we aan dat er in de eerste fase allerlei extra zaken worden aangeboden aan de mensen die een economisch of cultureel profiel in hun rugzak hebben meegenomen.

Voor de mbo-instroom geldt dat ze zonder meer welkom zijn, met welke achtergrond dan ook. Wellicht is gebleken dat mbo'ers zonder een technische achtergrond het gemiddeld genomen, gewoon goed doen. Dat kan dus ook een reden zijn om over te gaan op de versoepeling voor de havisten.

8 Kortom

Alles zo beziende, is het toch een forse ingreep, deze versoepeling. We nemen dat deze weloverwogen werd genomen, mede door OCW goedgekeurd. Ook zal de NVAO kunnen bezien wat de effecten zijn bij de puur technische opleidingen en de opleidingen die mogelijk naast de techniek ook andere leeruitkomsten hebben opgenomen in het programma. Het zou mooi zijn als meer jongeren kiezen voor techniek, met een goede kans op studentsucces. Afwachten is wat ze nu kunnen gaan doen.